

En resa 200 år tillbaka i tiden

Den oskiftade och unikt bevarade byn förklarades som byggnadsminne 1981. År 1996 köpte Väst-kuststiftelsen in fastigheten med bidrag från Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet och året därpå skyddades ett större område runt byn som naturreservat. Området överfördes till kulturresevat 2004 eftersom de kulturhistoriska värdena är de mest framträdande.

Den övergripande visionen för reservatet är att bevara den unika kulturmiljön och att restaurera markerna, så att de ser ut som de gjorde vid tiden före storskiftet år 1825. Därtill ska pedagogisk verksamhet ge besökaren en helhetsupplevelse av livet i en bondby under tidigt 1800-tal.

Restaurering och skötsel

Skötseln av Äskhult styrs av ett skötselråd med representanter från Kungsbacka kommun, Länsstyrelsen och Väst-kuststiftelsen. En museibonde är anställd för att sköta markerna vilket görs i samråd med experter inom olika ämnesområden.

Det helhetsgrepp som tas på landskap, odlingar och byggnader är ovanligt och Äskhult är ett unikt projekt. Att återskapa det traditionella odlingslandskapet kommer att ta många år och är förenat med stora arbetsinsatser. Därför kan det tidvis se lite stökigt ut i markerna men det är samtidigt spännande att följa hur arbetet fortskrider.

Publik verksamhet

Äskhult är ett av de större besöksmålen i Halland och här bedrivs en omfattande publik verksamhet. Temavandringar, midsommarfirande, barnens dag, skördefest, berättarcaf , julmarknad och mer därtill ingår i den omfattande programverksamheten. F r skolklasser finns ett speciellt program med teman som varierar mellan byns historia, landskapsutveckling, prova-på-slöjd samt folktro med skrock och sägner. Dagliga guidningar genomförs under sommarhalv-året, då också kaféet i Bengts manhus h lls öppet.

Äskhults by och de fyra gårdarna: 1. Derras, 2. J nsas, 3. Bengts och 4. G ttas. I de restaurerade  kerarna närmast gårdarna har stenrösen och stensträngar återskapats.

Byggnadsvård och trädgårdsskötsel

Äskhults by har en bevarad 1800-talskaraktär med en tät gårdsbebyggelse samlad kring ett bytorg. Byn, som ligger på krönet av en vackert välvd morän-rygg, utgörs idag av fyra gårdar i ursprungligt läge: Bengts, Derras, J nsas och G ttas. Gårdarna har varit bebodda ända in på 1960-talet. På g rdstomterna ligger kålgårdar (köksträdgårdar) och mullb nkar (blomsterrabatter med nyttoväxter).

 r 2003 påbörjades en genomgripande restaurering av ekonomibyggnaderna. De mest lutande stommar-na har riktats efter uppkomna s tningsskador. Dåliga och läckande halm- och spåntak har bytts ut och rötskador har åtgärdats. Invändigt har Kaffestugan i Bengts manhus fått en ansiktslyftning. Planer finns att inreda "J nsas" gård, så att interiören tidsmässigt passar ihop med omgivande restaurerade marker.

Traditionella lantraser som Linder dssvin och  sbo höns ger återigen liv åt byn.

Kulturresevatet  skhult

Äskhult  r en unikt bevarad bymilj  som ger en god bild av hur många västsvenska byar såg ut för 200  r sedan. Sedan 2004 har  skhult och omgivande marker varit skyddade som kulturresevat. I reservatet återskapas successivt ett närmast musealt och småskaligt kulturlandskap med små åkrar, odlingsrösen och sl tter- ngar. Stora arealer planterade granskogar har avverkats för att ge plats åt ett öppet, betat ljunghedslandskap.

Välkommen att vandra längs stigarna i  skhult men visa alltid hänsyn till människor, djur och natur. Var uppmärksam på att särskilda föreskrifter gäller i reservatet.

Välkommen till  skhult året om!

Information

F r mer information och öppettider besök www.askhultsby.se

Kungsbacka kommun

434 81 Kungsbacka
0300-83 40 00
www.kungsbacka.se

Länsstyrelsen Halland

301 86 Halmstad
035-13 20 00
www.lansstyrelsen.se/halland

Västkuststiftelsen

www.vastkuststiftelsen.se

Stenskvätta
Oenanthe oenanthe

Från E6, tag av vid Fj r savfarten. Följ skyltad väg till  skhult via G llinge, totalt ca 1,4 mil.

  Text och form: Naturcentrum AB, Stenungsund; 1:a uppl. 2008, 2:a uppl. 2010. Illustrerad karta: Carina Lindqvist. Illustrationer: M. Holmer (orre) & N. Forshed ( vr.). Omslagsfoto: Bergslagsbild AB.

Steniga  kerlyckor med gammeldags grödor

I det traditionella bondesamhället var byns ägor uppdelade i in ga och utmark. In gan med åkrar och  ngar låg närmast bebyggelsen och avgränsades mot utmarken av g rdesg rdar.

Åkermarken i  skhult var under 1700-talet uppdelad i långsmala tegar och flikiga lyckor åtskilda av stensträngar, terrasskanter och  ngsremsor. I åkrarna låg ursprungligen gott om jordfasta stenar och odlingsrösen.

Byborna har lagt ner mycket möda under årens lopp på att rensa jorden från stora mängder stenbumlingar och småsten. Dessa stenar läggs nu tillbaka! Det kan tyckas märkligt men är ett led i arbetet med att återskapa de gamla åkermarkerna med stensträngar och odlingsrösen. Åkermarken har också på nytt delats in i mindre odlingslyckor och små tegar. Marken runt byn  r restaurerad medan åkrarna längs moränryggen fortfarande ger ett sentida intryck och betas av kreatur.

I  skhult odlas äldre lant-sorter av r g, havre, korn och lin men vissa åkrar ligger i träda för att få bukt med åkertistel. Åkrarna plöjs och skördas med hjälp av h st och lätta redskap. På åkrarna blommar under sommaren klätt, blåklint och  kerkl tt – gamla åkerogräs som helt försvunnit eller är mycket ovanliga i det moderna jordbrukslandskapet.

Kl tt
Agrostemma githago

Från lövskog till blomstrande  ngar

Norr och söder om åkermarken låg blöta sidvallsängar från vilka man förr bärgade h . I  ngarna liksom i kanten av åkrarna växte rikligt med träd och buskar, som utgjorde ett värdefullt virkesförråd. På 1800-talet moderniserades jordbruket och behovet av ängsmark minskade.  ngarna odlades upp eller växte igen.

 skhult

Kulturresevat
i Hallands län

Restaureringen av sl tterr ngarna har skett genom stora röjningsinsatser och resulterat i glest trädbevuxna gräsmarker. Flera  ngar slås återigen på traditionellt sätt med lie under senare delen av sommaren. Liesl tter  r ett tidskrävande arbete och delar av ängsmarken hävdas därför med hjälp av betesdjur.

Utmarken – barrskog som blivit öppen ljunghed

Hela reservatets norra del utgörs av utmarker. Utmarken var traditionellt sett ofta gemensamt ägd mark vilken användes som betesmark och som ved- och virkesförråd. Då betet upphörde i början av 1900-talet växte utmarken igen eller planterades med barrskog.

En stor del av skogen har under senare  r avverkats för att ge plats åt en öppen ljunghed. Ljungheden betas på nytt och i maj 2006 genomfördes den första ljunghedbr nningen i modern tid i  skhult. Ljunghedbr nning  r en gammal metod som traditionellt sett har använts för att föryngra ljungheden och förbättra betet.

Ljungheden  r en rest av ett fascinerande, historiskt landskap och en av Europas mest hotade naturtyper.

Följ med på en vandring genom kulturlandskapet!

"På vägen lär vi oss mer om bebyggelse och olika markslag under 1700- och 1800-talen. Genom att känna till hur landskapet har brukats får vi också en förståelse för hur människorna levde på den här tiden."

Ur Åskhults historiska stigar

Genom Åskhult går fyra historiska stigar markerade med färgerna rött, gult, blått och grönt. Vita stigar är genvägar som kan användas om man vill gå en kortare vandring. Ett antal nummerade stolpar finns utplacerade längs stigarna vid platser av historiskt eller biologiskt värde. Samtliga stigar börjar och slutar vid Åskhults by och har en huvudriktning som framgår av stationernas numrering. Det går också bra att påbörja vandringen från andra platser och det spelar ingen roll i vilken riktning man går.

Ytterligare information om Åskhult och stigarnas stationer finns att läsa i skriften *Åskhults historiska stigar*.

Röda stigen - Utmarken runt

Längd: 6000 meter

Stigen är medelsvår och går genom kuperad terräng. Grova skor eller stövlar rekommenderas.

Röd station 1: Svinalyckan. Här odlades förr säd.

Röd station 2: Utsikt från Ulvklipporna. Namnet härrör från tider när vargen var vanlig.

Röd station 3: Stigen går i Husakulls gata där det finns block och hållar med ögongnejs.

Röd station 4: Litet kärr där det växer tuvull och björnmossa.

Röd station 5: Stickväg (vit markering) till grottorna. I nordväst ses Lygnerskogen där Åskhultsborna förr hade djur på bete och hämtade ved.

Station G: Grottorna vid foten av Stora Björnäs.

Röd station 6: Utsikt mot Lygnern, Västergötland och gamla riksgården mellan Sverige och Danmark.

Röd station 7: Åskhults kvarnfall och Kvarnmossen. Här fanns förr en skvaltkvarn där man malde säd.

Röd station 8: Varpagatan är en äldre stig med ett stenvarp, som troligen minner om ett mord begått för länge sedan.

Röd station 9: Mörkakärrens ås, med flyttblock som inlandsisen fört hit.

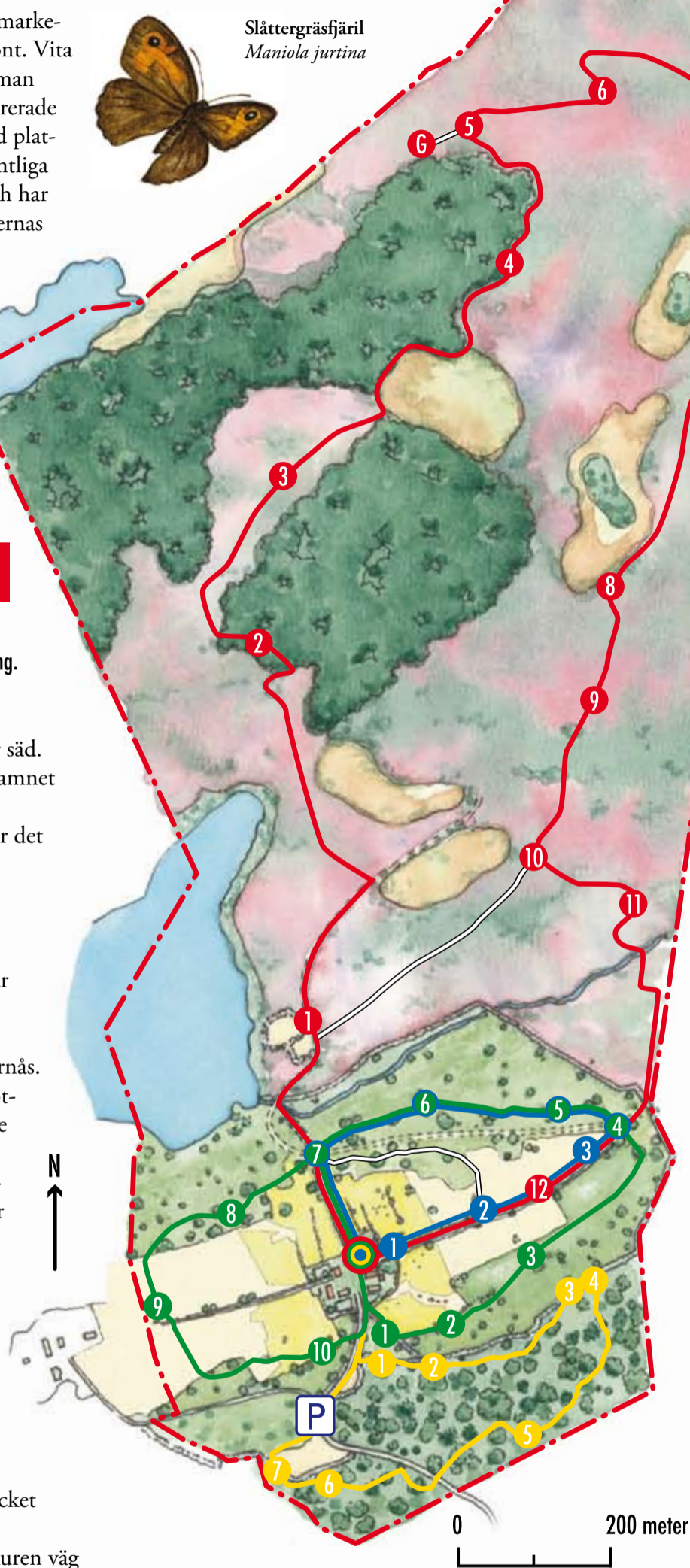
Röd station 10: Vit genväg åt höger över spång. Röda stigen fortsätter snett åt vänster

Röd station 11: Krösekuille, där det växte mycket lington (kröson) förr.

Röd station 12: Mösagatan är en äldre, nerskuren väg (hålväg).

Betande djur

Observera att stigarna delvis går genom hagar med betande djur. Djuren är vana vid att det rör sig människor i markerna men visa hänsyn. Ta det lugnt i deras marker, var inte närgångna och mata inte djuren. Hundar och andra husdjur ska hållas i koppel.

Slättergräsfjäril
Maniola jurtina

Enkelbeckasin
Gallinago gallinago

Svinrot
Scorzonera humilis

Orre
Tetrao tetrix

Gula stigen - Kalvhagsslingan

Längd: 1400 meter

Stigen är mestadels lättgången, men innehåller några medelsvåra avsnitt.

Gul station 1: Bastulyckan är omgiven av en stenmur. Här fanns förr en liten åker och en linbasta.

Gul station 2: Intaget på Getabackarna är en odling från 1700-talet.

Gul station 3: Stenmuren hindrade djuren från att ta sig in i inägan innan säd och hö bärgats.

Gul station 4: Kneplehallen är en håll på vilken man torkat frökapslar av lin.

Gul station 5: 1800-talsmuren följer de raka gränslinjer som lantmätaren ritade vid laga skifte.

Gul station 6: I Kalvhagen släpptes ollonsvin ut på bete för att äta ekollon.

Gul station 7:

Swenslyckan är en tidigare åkermark.

Grön sandjägare
Cicindela campestris

Blå stigen - Östra inägomarkslingan

Längd: 850 meter

Stigen är lättgången och framkomlig med lättare barnvagn.

Blå station 1: Mösagatan är gatan som leder till mossen.

Blå station 2: Vita slingan (genväg).

Blå station 3: Mösagatan och åkerkanterna slås med lie.

Blå station 4-7: Se Grön station 4-7.

Väddsandbi
Andrena hattorfiana

Gröna stigen - Inägomarken runt

Längd: 1500 meter

Stigen är mestadels lättgången, men innehåller några medelsvåra avsnitt.

Grön station 1: Brunnslyckan, byns vattenkälla.

Grön station 2: Grundstenar från linbasta, ett uthus med eldstad som användes för linberedning.

Grön station 3: Bokängen är en restaurerad ängsmark som numera betas.

Grön station 4: Bortanför grinden låg förr Förlanda sockens gemensamma betesmark.

Grön station 5: I terrängen syns s.k. *hackerör*, rester från ett förhistoriskt åkerbruk.

Grön station 6: Djupakärret är en slätteräng som slås med lie.

Grön station 7: Svinagatan är gatan som leder till Svinsjön.

Grön station 8: I ången Hönsåsakärr låg tidigare två små åkrar, Kärråker och Hagåker.

Grön station 9: Gården Slätten i väster hette tidigare Lilla Åskhult.

Grön station 10: På Blekebacken lades de nyvävda lintygerna för att blekas.